

Lärarhandledning för SFI

Innehåll:

1. Praktisk information inför besöket och trivselregler
2. Lärarhandledning till Prins Eugens Sällskapsvåning
3. Presentation av några konstverk i Sällskapsvåningen

1. Praktisk information inför besöket och trivselregler

Alla skolbesök med egen ledning måste förbokas minst en vecka innan

Detta för att undvika onödig trängsel i salarna.

Kontakta vår bokning per mejl: bokningen@waldemarsudde.se

Bokningstelefon: 08-545 837 20, telefontid: mån-fre kl. 10.00-12.00.

Öppettider & entré

Tisdag-söndag kl. 11.00-17.00 samt på torsdagar till kl. 20.00.

SFI-grupper har fri entré till museet. Medföljande lärare och assistenter går in gratis.

Hitta hit

Waldemarsudde ligger på Djurgården. Hit går spårvagn nr 7 mot

Djurgården/Waldemarsudde från Klarabergsgatan i nära anslutning till T-centralen.

Förbered dig inför besöket

Ju mer påläst du är inför besöket desto bättre besök får dina elever. Om du vill dela ut frågeformulär till eleverna kan ni låna skrivplattor i vår entré. Pennor och sudd får ni ta med själva. Observera att vi endast tillåter blyertspennor inne på museet.

Galleriet och Slottet

I Galleriet ligger museets huvudentré med garderob och butik. I Galleriet visas tillfälliga konstutställningar. På entrévåningen i Slottet finns prins Eugens Sällskapsvåning bevarad samt "Prinsens kök" som i dag fungerar som café och restaurang. På de två övre våningsplanen i Slottet visas tillfälliga utställningar. Missa inte skulpturerna i den vackra trädgården med utsikt mot vattnet.

Garderob

Ryggsäckar, större handväskor, mat och dryck får inte tas in på museet.

Vi har mindre skåp där ni kan låsa in värdesaker gratis. Större väskor kan även förvaras i receptionen. Är det fullt i garderoben kan ni rådfråga vår entrépersonal, vi har andra utrymmen där skolklasser kan hänga av sig och lämna ryggsäckar.

Du som lärare ansvarar för din klass under besöket

Eleverna måste visa hänsyn till museets känsliga miljöer och övriga besökare.

Informera eleverna om att det inte är tillåtet att röra vid konst och inredningar.

Museets konst, möbler och konsthantverk är mycket ömtåliga och skall bevaras för all framtid.

Grupper med museets guider har företräde i salarna

Grupper som går med museets egna guider har företräde i salarna i Galleriet. Detta innebär att du måste gå vidare till nästa sal om en av museets guider kommer med sin grupp.

I Sällskapsvåningen får endast en grupp vistas åt gången. Om ni håller er till de tidsramar ni tilldelats av bokningen behöver ni inte bekymra er över detta.

Fotografering

Det är tillåtet att fotografera utan blix i Sällskapsvåningen för privat bruk. I museets tillfälliga utställningar kan det vara fotoförbud av upphovsrättsliga skäl. Fråga museets vakter om vad som gäller i respektive utställning.

Museistolar och skrivplattor

Det finns museistolar att låna. Informera era elever om att de måste vara försiktiga med stolarna i den känsliga miljön. Stolarna bärs ihopfällda och rakt ned. Det är annars lätt hänt att stöta till något föremål med dem. Skrivplattor finns att låna i museets entré. Pennor och sudd får ni ta med själva. Det är endast tillåtet att använda blyerts i salarna.

Om ni undrar över något

Fråga gärna våra vakter. De hjälper gärna till och visar er tillrätta.

Matsäck

Det går bra att äta matsäck på två ställen i parken: På berghällarna bredvid den gamla kvarnen med vacker utsikt över vattnet samt på bänkarna intill den lilla springbrunnen nedanför backen som leder upp till museets huvudentré. Se till att ni får med er allt skräp efteråt.

2. Lärarhandledning till Prins Eugens Sällskapsvåning

Denna handledning vänder sig till dig som är SFI-lärare och själv vill guida dina elever genom Sällskapsvåningen på Waldemarsudde.

Inledning

Prins Eugén levde 1865-1947. Han var yngste son till Oscar II och drottning Sophia. Han hade ett livslångt engagemang för konsten och blev en av sin tids främsta landskapsmålare, konstsamlare och konstmecenater. Prins Eugén byggde slottet Waldemarsudde tillsammans med den framstående arkitekten Ferdinand Boberg. Slottet stod klart 1905, samma år som prinsen fyllde 40 år.

Genom åren målade Eugén ca 3 000 verk och köpte ca 3 500 konstverk till sin samling. Konstverken i samlingen är främst gjorda av konstnärer från de skandinaviska länderna: Sverige, Norge, Danmark samt från Frankrike under perioden 1880-1940. År 1913 lät prinsen bygga ett galleri till sin växande konstsamling, där ligger i dag museets huvudentré.

Prins Eugén gifte sig aldrig och fick inga barn. När han dog testamenterade han allkonstverket Waldemarsudde till svenska folket. Slottet och de tillhörande byggnaderna, den vackra parken, konsthantverket och konstsamlingen blev ett museum. Ett kulturarv som skall bevaras, vårdas och visas för besökare i all framtid. Idag är Waldemarsudde ett av Sveriges mest välbesökta museum.

Slottets entrévåning, kallad Sällskapsvåningen, är bevarad från prinsens tid och utgör museets hjärta. Sällskapsvåningen består av hall, salong, matsal, blomsterrum och bibliotek. Till sällskapsvåningen hörde även ett skrivrum, detta tömdes emellertid när museet skulle öppnas eftersom det ansågs mer privat till sin karaktär. I dag kallas rummet för Bernadotterummet och där visas tillfälliga utställningar.

Hallen

På bordet i hallen står ett bord med en terrakottabyst föreställande prins Eugén gjord av skulptören Christian Eriksson, 1918. Vid foten av trappan ser du en skulptur i vit marmor som föreställer *S:t Georg*, den är utförd av Eugéns gode vän

skulptören Teodor Lundberg. Legenderna om den tappre riddaren Sankt Görän som besegrade draken var ett vanligt förekommande bildmotiv under medeltiden. Det finns en känd skulpturgrupp i Storkyrkan i Gamla stan i Stockholm föreställande S:t Görän och draken.

När slottet uppfördes 1903-05 försågs det med alla tidens nymodigheter såsom elektricitet och centralvärme. En rad med nakna glödlampor syns i trappvalvet vilket var ett mycket modernt stildrag av slottsarkitekten Ferdinand Boberg.

Salongen

Prins Eugén ville ha ljusa och luftiga sällskapsrum och blandade gärna äldre möbler med nya. Inredningen var på sin tid mycket modern. På prinsens tid låg tidningar och böcker framme på borden vilket bidrog till rummets hemtrevliga karaktär.

Sällskapsvåningens salar vittnar om prinsens kärlek till konsten, här finns delar av prinsens stora konstsamling framme. I salongen finns flera konstverk av prins Eugens generationskamrater. Den mest framträdande målningen är Ernst Josephsons *Strömkarlen* som är permanent infälld i väggen.

I Salongen finns två stora porträtt av prins Eugens föräldrar, kung Oscar II och Drottning Sophia. Porträttet av kungen är en förstudie (skiss) till ett större porträtt målat av Oscar Björck och porträttet av Drottning Sophia är målat av Anders Zorn. Drottningen sitter bekvämt tillbakalutad i sin läsfåtölj.

Nedanföör drottningens porträtt står elva så kallade Waldemarsuddekrukor med säsongens blommor i. Krukorna som formgavs av prins Eugén år 1915 har med tiden blivit en svensk formklassiker.

Möbelgruppen i salongens mitt består av ett runt bord som prinsen beställde av möbelformgivaren Carl Malmsten. Bordet omges av karmstolar med tillhörande pallar av mahogny som är klädda med grönt sidentyg. Dessa empirestolar är utförda av Ephraim Ståhl som var stolmakare i Stockholm kring sekel-skiftet 1800. Lägga märke till detaljerna i utsmyckningen som bär spår av antika Egyptiska stildrag. Ljuskronan tillverkades på 1700-talets slut i St. Petersburg och var ett arv från Oscar II.

Längs väggarna i rummet ser vi flera antika möbler, flera tillverkade i Sverige under 1700-talet. Skärmen framför kakelugnen är målad av prins Eugén i samarbete med Gunnar G:son Wennerberg 1897.

Salongens fyra dörröverstycken i gråtoner mot en gul bakgrund är målade av prinsens vän Georg Pauli. I dessa möter vi Eugén och hans vänner inom arkitekturen, målarkonsten, konsthantverket och musiken.

Till vänster om *Strömkarlen* ser vi en hyllning till arkitekturen. Motivet visar uppförandet av Waldemarsudde och bildhuggarnas arbete med utsmyckningen. Till vänster i bild syns Eugén i slängkappa och hög hatt och bredvid honom slottets arkitekt Ferdinand Boberg i sportkostym.

Till höger om Strömkarlen, ser vi en hyllning till målar-konsten. Här står Eugén med palett och pensel i hand och målar vid sitt staffli omgivet av sina konstnärsvänner, däribland Hanna Pauli och Carl Larsson längst fram i bild.

Ovanför dörren till hallen ser vi en hyllning till konst-hantverket. Här är prins Eugén på besök i formgivaren Alf Wallanders ateljé. Wallander modellerar en utsmyckning på en vas efter en kvinnlig nakenmodell. Till höger sitter Eugén och studerar ett fat som han håller i handen.

Över dörren till matsalen ses en hyllning till musiken. Motivet är hämtat ifrån blomsterrummet som på prinsens tid även fungerade som ett musikrum. Vid flygeln sitter kompositören Wilhelm Stenhammar och bland åhörarna sitter prins Eugén på en stol.

Matsalen

I matsalen har många festligheter ägt rum. Helst samlade Eugén mindre sällskap av nära vänner runt bordet till informella middagar. Men matsalsbordet kunde förlängas och ge plats för sällskap på uppemot 40 personer. Bordet och matsals-stolarna i Jugendstil ritades av Ferdinand Boberg särskilt för prinsen.

Många imponeras av matsalens praktfulla ljuskrona som innehåller femtusen glasprismor och fyrtio ljushållare. Ljuskronan tillverkades i Frankrike, troligen i Paris på 1820-talet och var ett arv från Oscar II. Den tegelröda mattan, som kallas *Mysteriemattan*, har ett kinesiskt mönster med lyckodrakar och täcker större delen av golvet. Mattan är nyvävd hos Märta Måås-Fjetterström AB efter ett äldre original. Alltsedan prins Eugén flyttade in på Waldemarsudde 1905 har ett par av hans egna målningar hängt till vänster i matsalen, här syns *Molnet* och *Det gamla slottet*, hans mest kända verk. Ibland visas dessa målningar i museets tillfälliga utställningar och då hänger i stället två oljemålningar här föreställande utsikten från Waldemarsudde mot söder, bägge av prins Eugén.

Matsalen är sällskapsvåningens högtidligaste rum och här återfinns flera porträtt av kungligheter. Mellan prinsens två målningar, ovanför dörren, hänger ett relieffporträtt av Karl XIV Johan, den nuvarande kungafamiljens Bernadottes stamfader.

Rakt nedanför ser ni en stor förgylld skärm med en infälld målning av Elias Martin, en av 1700-talets främsta målare i Sverige. Motivet föreställer den unge kronprinsen Gustav Adolf som offerar till den antika läkekonstens gudinna Hygieia för sin far Gustav III:s hälsa efter attentatet mot denne 1792.

I matsalens hörn ser ni tre porträttbyster av kungligheter: *Gustav III* av Johan Tobias Sergel som var en av 1700-talets främste skulptörer i Sverige, *Karl XII* av den franske skulptören Jacques Philippe Bouchardon och prinsens far Oscar II av Ingel Fahlstedt.

Blomsterrummet

Från blomsterrummet har vi en vacker utsikt över vattnet och Stockholms inlopp. De stora jugendfönstren gör att den vackra trädgården och utsikten blir en del av rummet. Varma sommardagar öppnade prinsen upp fönstren och förvandlade rummet till en öppen veranda.

Prins Eugen hade ett stort trädgårdsintresse och anlade sin trädgård med konstnärens blick. Trädgården utgör en del av kulturarvet Waldemarsudde och än i dag förses slottet med säsongens blommor ifrån den egna trädgårdsanläggningen.

Bordet i rummets mitt är från tidigt 1900-tal och kombineras med olika antika stolar och fåtöljer. Den kinesiska palatsmattan i blått och vitt harmonierar fint med den vackra lampan i blått glas från tidigt 1900-tal signerad Georges Despret.

Det grönmålade golvuret med kinesiserande dekor från sent 1700-tal är utfört av rokokomästaren Mathias Kullberg. Till höger ser du bronsskulpturen *Europa och Tjuren* utförd på 1920-talet av Carl Milles, en av sin tids mest efterfrågade skulptörer. Motivet är hämtat ur den antika mytologin och visar hur guden Zeus förvandlat sig till en tjur för att röva bort den feniciska prinsessan Europa.

Målningarna i blomsterrummet är utförda av prins Eugen. Till vänster hänger en förstudie till det tredelade verket *Hagastämning* som prins Eugen utförde till tre väggfält i Operans kungliga foajé 1898. Motivet utgör en lyrisk hyllning till Stockholms vackra natur. Eugen utförde flera offentliga utsmyckningar under sin levnad, varav den mest kända är hans 45 meter långa väggmålning, *Staden vid vattnet*, till Stockholms stadshus.

Missa inte porträttbysten i brons föreställande den unge *Prins Eugen* som står i ett hörn mellan dörrarna. Porträttet är känsligt utfört av Per Hasselberg och kom till under prinsens studietid i Paris. De blev goda vänner och prinsen som uppskattade Hasselbergs konst köpte in flera skulpturer av honom till sin samling.

Biblioteket

Prins Eugen satt gärna i biblioteket och läste och skrev. Men biblioteket användes också som ett rum för umgänge. Här samlade prinsen gärna sina gäster i soffgruppen framför den öppna spisen efter middagen för att avnjuta ett glas punsch eller grogg.

Spisen i svart marmor har nedtill en utsmyckning med lejon som är tillverkad i Paris på 1810-talet. På spishyllan står ett porträtthuvud i brons föreställande *Oscar II* som är utfört av den norske skulptören Gustav Vigeland. Mittemot, mellan fönstren, står Carl Eldhs bronsbyst föreställande författaren *August Strindberg*. Prins Eugen uppskattade Strindbergs litteratur och i biblioteks-samlingen finns samtliga band av författaren representerade.

Strindberg var en skarp kritiker av kungahuset vilket inte tycks ha bekymrat prinsen. Men så blev Eugen också känd som den röde prinsen i tidningspressen. Det var främst tre anledningar till detta: han var för en utvidgning av rösträtten, för en begränsning av kungamakten och för en unionsupplösning mellan Norge och Sverige. Han var även emot totalitära regimer såsom nazismen.

Övriga Slottet

En trappa upp, på mellanvåningen, hade prins Eugen sina privata rum med sovrum, uppvaktningsrum och gästrum. Högst upp i slottet hade prinsen sin ateljé i byggnadens största sal med en takhöjd på drygt 5 meter och ett stort norrfönster. De övre våningsplanen används i dag för tillfälliga konstutställningar och presentationer av konstsamlingen.

Mer information om Sällskapsvåningen

Finns på www.waldemarsudde.se under rubriken: Om Waldemarsudde

Fotografier:

Sid. 1-7: Prins Eugens Waldemarsudde.

Sid. 8: Anders E. Skåneberg

3. Presentation av några konstverk i Sällskapsvåningen

Porträtt av Oscar II, 1896

Konstnär: Oscar Björck

Placering: Salongen.

Oscar II var kung 1872-1907 i Sverige och Norge. Norge blev självständigt 1905. Porträttet är en studie (skiss) till ett större porträtt som finns på Gripsholms slott. I det porträttet bär kungen sin krona. Prins Eugen var god vän till Oscar Björck som var en mycket anlitad porträttmålare i Sverige.

Porträtt av Drottning Sophia, 1909

Konstnär: Anders Zorn

Placering: Salongen

Drottning Sophia kom från Nassau i dagens Tyskland. Prinsen stod mycket nära sin mor. Hon stöttade honom när han ville bli konstnär som ung. Anders Zorn var god vän till prinsen och var en av Sveriges bästa porträttmålare.

Strömkarlen, 1884

Konstnär: Ernst Josephson

Placering: Salongen

Målningen föreställer *Strömkarlen*, även kallad *Näcken*, i nordisk folktro. Ett mytologiskt vattenväsen förknippat med vattnets faror. Näckens symboler är fiolen och näckrosorna. Näckrosen har fått sitt namn av Näcken. Målningen var en av prinsens favoritkonstverk och har alltid hängt framme som en del av utsmyckningen i salongen.

Molnet, 1896

Konstnär: Prins Eugén

Placering: Matsalen

Molnet är prins Eugéns mest kända målning. Den målades på Tyresö, söder om Stockholm, där Eugén vistades flera somrar. *Molnet* är inte en realistisk målning såtillvida att han försökt måla av en vy i landskapet. Det är snarare ett själsligt landskap som fångar en stämning eller känsla.

Det gamla slottet, 1893

Konstnär: Prins Eugén

Placering: Matsalen

Sommaren 1893 vistades Prins Eugén på Sundbyholm utanför Eskilstuna. Här målade han *Det gamla slottet* med inspiration av Sundbyholms slott. Målningen hör till prins Eugéns mest kända målningar och har alltid hängt framme i Sällskapsvåningens matsal tillsammans med *Molnet*.

Mer information om konstsamlingen

Finns på museets hemsida: www.waldemarsudde.se under rubriken: Samlingarna.